Daha şiddetlisini doğuran “zayıf istibdat”

Birinci Meşrutiyetin askıya alınmasından itibaren Sultan II. Abdülhamid`e karşı şiddetli bir muhalefet hareketi başlar.

Bu hareketin içinde yer alan aykırı ve başıbozuk tiplerin yanı sıra, tanınmış değerli birçok şahsiyet de var: Namık Kemal, Ziya Paşa, Gazi Ahmed Muhtar Paşa, Resneli Niyazi Bey, Enver Bey, Said Halim Paşa, Mustafa Sabri Efendi, Süleyman Nazif, Rıza Tevfik, Babanzade Ahmed Naim, Mehmed Akif, Bediüzzaman Said Nursi gibi…

Bu şahıslar arasında Sultan Abdülhamid`in siyaseti ile birlikte şahsına da hücum eden, hatta şeni` hakarette bulunanlar da var.

Yine bunlardan bazıları var ki, yaptığı hakaretlerden sonradan pişmanlık duymuş ve Sultan Abdülhamid`in ruhaniyetinden özür dilemiştir. Rıza Tevfik ve Mehmed Akif gibi…

Vaktiyle Padişah Abdülhamid`e demediğini bırakmayan şair-feylesof Rıza Tevfik, bilahare yazdığı özür dileme mahiyetindeki uzun şiirinde duyduğu derin pişmanlığı şöylece mısralara döker:

Padişah hem zalim, hem deli dedik; İhtilale kıyam etmeli dedik; Şeytan ne dediyse `Beli` dedik; Çalıştık fitnenin intibahına. Divane sen değil, meğer bizmişiz; Bir çürük ipliğe hülya dizmişiz; Sade deli değil, edepsizmişiz; Tükürdük atalar kıblegahına.

Müstesna şahsiyet

Yine, Sultan Abdülhamid`e muhalif görünen meşhurlar arasında, padişahın şahsi meziyetini takdir ettiği halde, onun takip ettiği siyaseti şiddetle tenkit eden müstesna bir şahsiyet vardır ki, o da Bediüzzaman Said Nursi`dir.

Evet, Sultan Abdülhamid`in şahsından söz ederken, diğer bazı kimselerin yaptığı gibi tahkir ve tezyife zerrece tenezzül etmeyen Üstad Bediüzzaman, sonradan da ne yazdıklarından dolayı bir pişmanlık duymuş ve ne de Feylesof Rıza gibi padişahtan özür dileme gereğini duymuştur.

Dolayısıyla, Üstad Bediüzzaman`ın uğraştığı ve muhalefet ettiği, Sultan Abdülhamid`in şahsı değil, belki onun uyguladığı `zayıf istibdat` siyasetiydi.

İşte, dünkü yazımızdan da yola çıkarak bu konu hakkında detaylı bilgi talep eden patent uzmanı değerli Murat Ayna, özellikle Üstad Bediüzzaman`ın hangi hususlarda Abdülhamid siyasetine karşı çıktığını sorup öğrenmek istiyor.

Esasında bu konunun kitap hacmini dahi aşacak boyutları var. Zira, bu konunun hakkını verecek bir çalışma ortaya koyabilmek için, Sultan Abdülhamid`in otuz üç yıllık devr-i istibdadını bilmek de yetmiyor, belki ondan evvelki kanlı/ihtilalli saltanat değişikliğine sebebiyet veren gelişmeleri de bilmek lazım geliyor.

Aynı şekilde, `küçük kıyamet` diye ifade edilen 93 Harbini, Ali Suavi`nin ihtilal teşebbüsü gibi kritik gelişmeleri, ihtiyarlaşmış bir devletin asırlardır birikmiş olan iç ve dış sıkıntılarını da hesaba katmak gerekir.

Çünkü, mutlakiyet rejimine şiddetle muhalefet eden Üstad Bediüzzaman, bir eserinde `Sultan Abdülhamid`in mecbur olduğu istibdat` diye de bir ifade kullanıyor.

Demek ki, görünen kusur ve yanlışlıkları padişahın şahsından ziyade, onun belki de mecbur olduğu politikalarda görmek lazım. (Meşrutiyet idaresinde ise, durum tam tersinedir. Rejimin adı iyi, güzel, hoş; ancak, ülke idaresi yetersiz, kifayetsiz, liyakatsızların elindedir. Tıpkı, cumhuriyet idaresinde olduğu gibi...) Her ne ise...

Şimdi, Üstad Bediüzzaman`ın eleştirel bakış nazarıyla, şu mutlakıyet rejiminde uygulanan zayıf istibdat politikalarını biraz irdelemeye çalışalım Mutlakıyetin zararları, meşrutiyetin faydaları Bazı tarihçiler, meşrutiyet dönemindeki maddi-manevi kayıpları, Sultan Abdülhamid karşıtlığına tahvil ile hasıl olan bütün kusur ve günahı da meşrutiyete fatura etmeye çalışır.

Halbuki, bu tarz bir görüş ve yaklaşım, temelinden yanlıştır. Zira, dahilde ve hariçte biriken yıkıcı düşmanlık, mutlakıyetin susturucu ve baskıcı politikaları sayesinde geliştiği gibi, yaşanan dramatik gelişmelerin asıl sebebi ve kaynağı da meşrutiyetin kendisi değildir. (Bediüzzaman, `İstibdat zulüm ve tahakkümdür. Meşrutiyet, adalet ve şeriattır` diyor.)

Dahilde kurulan `Hafiye teşkilatı` ile uygulanan sansür ve sürgün politikaları sayesinde, hem Sultan Abdülhamid`e, hem de onun şahsında mukaddes İslam dinine karşı şiddetli bir kin, öfke ve düşmanlık cereyanı meydana geldi.

1908`de ise, bu öfke patlama noktasına geldi ve bir yıl sonra da patladı. Patlama, sadece Abdülhamid`i devirmekle kalmadı, aynı zamanda mukaddes İslamiyet de çirkin hücumların hedefi haline getirildi.

Bediüzzaman`ın tabiriyle, `O ism-i mukaddese de hücum edildi.` (Münazarat, s. 83.) Şüphesiz, Sultan Abdülhamid iyi niyetli bir idarecidir. Fakat, bu iyi niyet iyi netice almaya yetmiyor. Niyet iyi olsa bile, uygulama kötü olduktan sonra, netice çoğu kez felaket oluyor.

Hele hele din ve İslamiyet adına yapılacak kötü icraatların bedeli çok ağır şekilde ödeniyor. İşte, dikkatleri özellikle bu noktaya çeken Bediüzzaman Said Nursi, iyi niyetle sürdürülen yanlış politikanın altını çizdikten sonra, pusuda yatan fitnekarlığın nasıl meydan bulduğuna şu ibretamiz sözleriyle açıklık getiriyor:

`Din, dahilde menfi tarzda istimal edilmez. Otuz sene halife olan bir zat, menfi siyaset namına istifade edildi zannıyla şeriata gelen tecavüzü gördünüz.` (Sünuhat, s. 67.)

Bu paragrafta geçen `menfi tarz`dan kasıt, istibdada dayalı siyaset metodudur. Oysa, dinin böyle bir tarz-ı siyasete ihtiyacı yoktur. Din, olduğu gibi anlatılsa, ayrıca herhangi bir kuvvete, şiddete, baskıya ihtiyaç kalmaz.

`Otuz sene halife` diye kast edilen şahıs, hiç şüphesiz Sultan II. Abdülhamid`dir. `İstifade edildi zannı` tabiri ise, Sultan Abdülhamid`in gerçekten `iyi niyet` sahibi bir yönetici olduğunu hatırlatmakla beraber, baskıcı bir mekanizma kurduğu için de, onun bu menfice siyasetinin, İslama gelen çirkin tecavüzü değil durdurmaya, bilakis besleyip büyütmeye yaramış olduğu hususu da, burada ayrıca nazara veriliyor.

Hasılı, gerçekte hiç ihtiyaç olmadığı halde, İslama hizmet adına tatbik edilen `zayıf istibdat` politikaları, ne yazık ki, daha şiddetli bir istibdadın perde altında gelişmesini tetikleyip beslemiştir.

Bu, sonradan da, önüne geçilmez bir felaket halini almış ve birçok mukaddesatı çiğneyerek ilerleyen gaddar bir canavara dönüşmüştür. Burada, Üstad Bediüzzaman`ın Sultan Abdülhamid`in mutlakıyet rejimine ve devlet eliyle uygulanan baskıcı politikalarına karşı gelmesinin sebebi, umarım bir nebzecik de olsa anlaşılmıştır.

06.08.2005 Yeni Asya